

Велимир Петров

Къща на кьоше

Моята Мечка махла е много ексцентрична в географическо отношение. В башцентъра на Русе е, а в края на България. Или в началото. Зависи от гледната Ви точка: дали бягате От, или като Блудния син – се завръщате Във!

Пълзлял градът през вековете: към Силистра пълзлял; към Варна, също така пълзлял; както и към Велико Търново. Към Румъния – така и не посямал; все пак – добросъседски отношения... и прочие – международни норми. Има хора, обичат да спорят; и с право! Точно срещу нас, малко вляво, нощем се отчита едно сияние, зад рехавия върбалак на румънския бряг. Това е старобългарското селище Слободия, още от турско. Баба ми е била госпожица, когато в суровите зими, са ходили по леда на гости на леля й. Оттук носели огромни стомни с вино; оттам се връщали с Турта дулче (сладка пита).

Насам пък – идвали на гости карпатските вълци, известни като не много дружелюбни. Толкова недружелюбни, че в паметта ми има запечатана дълга редица от трийсет вълка, акуратно проснати на площада пред Съдебната палата, от ловци-юнаци.

Освен вълци е идвал и карпатски чамов материал, без чепове, с цвят на билков мед и също толкова дъхав; за който чам – няма начин да не стане пак дума по-долу. А по-горе ставаше дума за с. Слободия, че ми е къде-къде по-близо от квартал Чародейка!

Къщата ни, освен дето е на къоше, е ексцентрична спрямо махлата и е само на дванадесет метра от крайбрежната улица, наричана Кея.

Ако имате сравнително точна мащабна линейка и сносна карта, на която е отбелязана България, старателно контурирана с червена линия, представляваща държавната граница; и премерите; ще останете с впечатление, че нашата къща, съседските къщи, както и трафопоста към тях; също и прилежащите им улици и противопожарни кранове; всичко това – би трябвало да е боядисано внимателно с червена боя; толкова червена, колкото е и на картата. Да не говорим за пунктирираната линия, която и със свещ да я търсите, не ще я откриете. Като съвсем-съвсем малък, не съм се и замислял, че живея върху червена линия и дори не съм изпитвал някакво, макар и малко неудобство; но вече навлязъл в джунглата на географията, някъде в първоначалното си образование, се стреснах и прозрях! Оттогава, периодически се замислям и гадая – до бай Цвяткови ли е точно червената линия или до д-р Ватова!? Надявам се, както е тръгнало, с тия все по-точни измервателни методи и прибори, да доживея и видя със собствените си очи, как стоят нещата.

Длъжен съм да добавя, в горния смисъл, че отбивайки военната си

повинност, именно като граничар, на границата намираща се точно под нас – спуснат отвес, от Северната – върху Южната граница, продължих да размишлявам в тази посока. Но там е къде-къде по-лесно – всичко беше акуратно обрамчено с минни полета и телени заграждения...

Махлата ми е вписана между Пети Дунавски пехотен полк (комшия на Окръжна болница), Главната улица, (с ориентири: Алеите, Халите, Съдебната палата), Бялата кооперация, Католическата църква и по Дунава, по Дунава, покрай къщата на Захари Стоянов, къщата на тъща му – Баба Тонка (сиреч – на Никола Обретенков), Дълбокия път, хотел Рига, Топлата вода (на която само името ѝ е топло – ТЕЦът към нея фигурира, вече, само с комина си) и кръгът се затваря пак – с Казармата и Болницата.

Мечка махла носи името на гръбнака си – улица Боримечка. След Девети някой умен човек я засади цялата с череши, които така и не стават за черешови топчета – много са криви и в зараснали рани от битките между живеещите срещу тях и набезите на гаменориите от разни краища на света, по черешово време – най-тъжното време за улицата, представляваща тогава сеч безподобна: счупени клони, ошмулени листа по земята, барабар със зелени, негодни за ядене череши; тук-таме някоя строшена глава и прочие емоции за народонаселението, кълящо този, който е родил тази идея.

Боримечка се пресича от всички улици, носещи имената на войводи, пресичащи и Войводова.

От задния вход на Халите, до Дълбокия път слизащ до брега на Великата река, е Градинката с Трите чешмички, които отдавна не са три, но пак са си в средата. От тях, под крив ъгъл е Страхил войвода (придшна Хумба, ще рече – Задънена, но отдънена с кадастъра от двайсет и... коя си). Това е моята официална улица и адрес, щото бидейки на къоше, ползваме повече Велбъжд – малка уличка, само между гореспенатата и Омуртаг. Там ми е пощенската кутия и превозното средство.

Страхил войвода е от двете страни с високи, дебели, чуждоземни паркови дървета. Раждат едни малки, като черешови костилки, идеално кръгли и твърди топчета. Когато са зелени, са предназначени за духане с масури; най-подходящ е никелираният ствол на висящ полилей.

Напълваш си устата с топчета и могат да се изстрелват с изненадваща сила и точност, както на единична стрелба, така и на картеч. В сезона им, цели чарди от хлапетии с такова тежко въоръжение се скитат и тежко му, който попадне под прицела им. Съвпада с пролетния панаир (Търлата!) и стрелбищата с „Мими дава бонбон“!, са сред най-

потърпевшите.

Към есента топчетата пожълтяват, стават все по-тъмни, до шоколадови, сладки и с приятен вкус. Трудно се берат, но пък как силно гърмят в напалените камари събрана шума, най-вече след слана. Тогава цялата улица, а и съседните, се опушват със сладникавия привкус на екзотични страни и източни подправки – идва ти да хванеш първия кораб и да отцепиш към... където там...

От години нарочни резачи изрязват клоните до дъно и стволите приличат на ръце, щръкнали от лактите над тротоарите, със стиснати в юмрук прокажени пръсти... Напролет избиват свежи клонки. Нарочните резачи надничат с двукраките си стълби в битието на съмахленците ми и запазват тайната на видяното с някоя и друга чашка.

Дърветата, независимо подстригани или брадясали, също надничат; и те доста нещо са видели, но бидейки от чуждоземно, благородническо коляно, благосклонно и възпитано отвръщат очи.

Не зная на какъв акъл е бил баща ми, около деветстотин и трийста година; просто го виждам как се сепва, плесва се по високото чело и – нали е обичал да рецитира – изрецитирал: Мъжът – до четирийсетата си година, не построи ли собствен дом, не е никакъв мъж! Оставали му само няколко години, според тази рецепта; разбързал се, сключил договор със Собствен дом за заем; още един договор с предприемача – майстор Стойчо; и тръгнал да купува материалите за къщата. През деветстотин трийсет и коя си година светът си бил уреден, нямало я още войната, купонната система не била съчинена и складовете прашцели от хубави, та с по-хубави материали. За Коми никои не бил чувал, още повече за чепатия му чам и трябвало да се задоволят с такъв от Карпатите; чамовите греди – като восък, нали Ви го разправях в началото, във връзка с карпатските вълци; бор с цвят на билков мед и също толкова дъхав. За неверующите – заповядайте на тавана ни, да видите гредоредата на покривната конструкция! Има малък риск, такова едно посещение на тавана ни. Колчем се качвам за нещо, все се заплесвам о кашоните с книгите – към две хиляди тома – все не можем да им намерим място, вечна теснотия, че се и множим... Дай Боже!

Съученик на татко направил подарък на приятелите си – Иван Казанджиев, строителен инженер; не бил архитект, изтипосал чертежи, с малки различия, според терена. Приличат си по един основен, общ белег: отвън къщите изглеждат масивни, просторни; да ти е драго да се ядосваш; а вътре са само коридори, стълбища – стаи почти няма и са с гредоред, без бетонни плочи. На харизаното магаре петалите не се

гледат! Може би, по него време, бай Иван (Казанджиев) е бил малко нещо разсеян, нали е влагал цялата си интелектуална и друга мощ, в проектирането и изработването на известния си син – маестро Васил Казанджиев – стабилен композитор и диригент. Васко, като малък, беше стройно и височко момче, със зелена шейна, зелени чепици, зелени гети и шал; изпратени от леля му, от Виена – абе, целия в зелено! Като се спускахме с шейните по Дълбокия път, все в зеленото ни беше окото и току зарием нос в преспите. Талантлива работа! Добре, че Васко отиде в столицата да учи в Школата за даровити деца, та катастрофите на шейни по Дълбокия път рязко намаляха. Това, че остана в София, не попречи да стане вуйчо на Аделаида (щерката на Снежина Якимова – и двете оперни певици) която от своя страна, в съчетание с Аспарух, сдобиха близнаци: Божена и Боян – акрани на внуците ми Димо и Любен, с които в момента тийнейджърстват.

Много се отклоних. Въдим се!

Та, мисълта ми беше, че бай Иван Казанджиев, зает с тая си родова дейност е размножил едни неудобни за живеене къщи, които две поколения се мъчим да дооправим; чудим се кой коридор как да преградим – да се получи стаичка... и прочие подобрения. Из махлата има доста такива къщи-близнаци с невидими разлики: едно така, друго онака.

Това не му е попречило да проектира и построи за себе си огромна и функционална къща на улица Войводова.

За тия му простъпки, след Девети, инженер Казанджиев бе наказан, като го направиха директор на заводите Мюлхаупт, които той бързо превърна в завод Георги Димитров – за селскостопански, лесно разваляеми машини.

Ние продължаваме с преустройствата!

По-точно – дъщеря ни Люба продължава с преустройствата! С променлив успех и според променливото финансиране, ако има такова.

Последните години, настъпани по мазола от световни стагнации и всеобщата незаинтересованост от постиженията Ни в областта на пластичните изкуства, се задържахме на територията на Ранчото ни, в Червенската обител. Копаейки лозето, картофите, фасула и прочие дарове на Природата – белким намерим разковничето за оцеляването ни. Така икономисахме наеми от ателие в града, а и други финансови изкушения.

Икономисахме и доста години от нормално човешко съществуване и нормално творческо-професионално общуване.

Останала без пряк бащин контрол и съмнително вечно зает съпруг; с две самостоятелни деца, учещи класическа китара и почти неотлепящи

се от компютъра през другото време; какво и е оставало друго на дъщеря ни (не съм присъствал, но сякаш я виждам), освен да се плесне по челото и да изрецитира: Жената – до четирийсетата си година, не си ли дооправи къщата, не е никаква жена!

Тъй като и остават съвсем малко години до фаталната дата, Люба се запретна и, нали Ви казах – продължава с преустройствата. Има-няма пари, все нещо се кърти, зида, леят се бетонни плочи! Дето има една: Майка плаче, грамофон свири – сам юнак на коня...

Ще използвам, докато тя строи, събаря и пак строи, да се върнем за малко, пак при първостроителите. Майстор Стойчо с усталък, мерак и някой и друг чирак, строили, що строили къщата. Майка ми готвела; подавала това-онова; събирала кривите и изпаднали гвоздеи и кротко хокала – защо чупят цяла тухла, а отдолу е пълно с половинки. Прехвърляли с баща ми тухли и керемиди; цялото строителство носело белега на голямата икономия.

Къщата беше с оставени на зъб тухлички за доиззидване на стаи, имащи ги в проекта, но изпълнени, с доста допълнения, чак когато аз – вече женен, с деца, се ударих един ден по челото и изрецитирах познатата сентенция. Разбързах се, ако и да имах още доста години до фаталната дата.

Когато пристроявахме и надстроявахме, синът ни беше три и половина годишен. Баба му Люба, майка ми, на чието име беше къщата, нещо го дразнела, щото беше много сладък като се дразни. Той, в яда си, я заплашил, че ще я обади на татко си – да не я пуска в новата част. Да, ама тя си е моя – рекла баба му. Ами! Нали виждам аз, кой плаща на работниците вечер!; Малък бил, а! – допълваше мама.

Сетих се нещо за тия тухлички:

Гостуваше ни Василчо Трифонов от Цар Самуил и спеше в таванската стая, с големия балкон, до който стигаха тия тухлички. През нощта го ошетал крадец, качил се по тия тухлички; вадил дрехи на балкона, оглеждал ги на лунна светлина, харесал нещо, друго – не! Свил и часовника. След време го пипнаха и доведоха да преиграят кражбата. Бяхме изсекли тухличките, но той пак се качи – та ги измазахме. Василчо даскалуваше по селата, после учи в Свищов и беше Икономически директор на Гаврил Генов. Братовчед му, също Василчо (кръстени на вуйчо ми), го убиха като граничар по събитията в Капитан Андреево – 1952. Когато, на свой ред – шест години по-късно, служих в същия граничен отряд, местата на боевете още личаха. Подробности научих от полковник Вълков, прототип на играния от Апостол Карамитев – капитан Велков,

във филма „На границата“, Преди „надстройката и пристройката“ имаше едно бабафинго, на най-високата част на фасадата, с преплетен монограм „Г и Л 1933“; ще рече, че през нея година Георги и Люба имали вече нов дом!

Беше време от живота ми, когато можех да се покатервам, по обилен път, по циглите – до билото и яхнал го, със свито от страх сърце, да стигам до бабафингото. Виждаше се градът чак до Левент табия, плаващите по Дунава кораби и шлепове. Само аз си знам какво си мислех тогава – ако междувременно не се изтърколя и потроша някоя плочка на тротоара, с дебелата си, палава глава. Бях пъргав и лек като перце.

Спомних си тия трепети, по-късно, когато се налагаше, вече възрастен, да монтирам сложни телевизионни антени. Килограмите ми изпотрошиха бая цигли и удължиха покривните ми командировки.

Друго си е да гледаш отвисоко на нещата, света и проблемите!

Друго е да гледаш и от ниско на нещата. При строежа на Дунав мост (1952–1954) ни взеха таванската стая за строители-ергени; нанесе се голямо семейство; след моста я разпределиха за артисти. Живяха и Олга Попова с Татяна Лолова; Емил Греков – когото носих на гръб до избирателната урна, мъртво пиян и през седем улици.

След тях имаше цяла сюртия разни екземпляри: като един попски син, който не си плащаше наема с месеци, спуснал си багажа през балкона и преспокойно изчезна; пияндури подпалиха юргана с цигара, че и те щяха да изгорят. Авантаджии – докато не сме си вкъщи, шетаха из мазата за храна и дърва.

С всички майка ми воюваше храбро и не допускаше приятелките им да нощуват.

Сега, като гледам назад – в годините, виждам, че Къща на къоше има и негативи. Кой-къде мине все се отбива, уж за малко. При родителите ми беше така, при нас – също, сега и при дъщеря ми.

При родителите ми идваха бедни роднини, тъкмо като сядахме да се храним – минавали случайно.

При нас – идваха да си допиват като затворят заведенията, че сме били наблизно.

При дъщеря ми се събират по най-различни поводи – още не съм ги изследвал.

Преди време се връщам от Ранчото за някакъв документ. Всички врати разтворени, разни хора щафъкат по стълбища и коридори – никога не познавам.

Моите хора ги няма. В бокса мивката пълна до горе с неумити

чинии, заедно с остатъците, някаква каша – и в тях луксозните ми чаши, купувани като сувенири по чужбините, с кът валута; вадени само в особени случаи; опасно затиснати, как не са се строшили. Димна завеса – десетина души, разположили се на невероятни места, създават звукова канонада за цяла фронтова линия. Детенце с остра металическа играчка – рът-рът, по лака на масата от стилната румънска мебел, седнало в апатично гледащата го майка. Взех да ги подбутвам един по един, докато си търсех документа. Един турук ме пита: Вие какво се мотате? Търсите някого ли? Само се пречкате. Стиснах зъби, отпуснах ги, изкривих ехидна мутра и сладко и нежно процедих, че Аз съм стопанинът! Вие, моля, какво търсите тука! Контрагентът ми въобще не се впечатли. Гледа настрани и сякаш сподели с някого си, че ...има ги разни!

Стара къща – много има за разпраяне, важното е, че – каквото и да става, пак си е на къоше!

КРАЙ

© Велимир Петров

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11601>]